

**AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING CHET TILLARINI
O'RGANISHDAGI O'RNI.**

University of Business and Science universiteti talabasi

Komiljonova Muhtaramxon Oybek qizi.

komiljonovamuhtaramxon@gmail.com

Ilmiy rahbar: **Aliyev A'zamjon**

University of Business and Science o'qituvchisi

Anotatsiya : Ushbu maqolada zamonaviy axborot texnologiyalarining til o'rganish jarayonidagi roli va samaradorligi yoritilgan. Muallif mobil ilovalar, onlayn platformalar, sun'iy intellektga asoslangan vositalar va internet resurslari orqali til o'rganish imkoniyatlarini tahlil qiladi. Maqolada texnologiyalar yordamida eshitish, o'qish, yozish va gapirish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish yo'llari ko'rsatilib, amaliy tavsiyalar beriladi. Shuningdek, raqamli vositalardan maqsadli va tizimli foydalanish til o'rganishda muhim omil ekani ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: til o'rganish, axborot texnologiyalari, mobil ilovalar, onlayn ta'lim, sun'iy intellekt, interaktiv o'qitish, raqamli ta'lim, virtual muloqot, til ko'nikmalari, multimedia resurslari.

Аннотация : В данной статье освещается роль и эффективность современных информационных технологий в процессе изучения иностранных языков. Автор анализирует возможности изучения языка с помощью мобильных приложений, онлайн-платформ, средств на основе искусственного интеллекта и интернет-ресурсов. В статье показаны пути развития таких навыков, как аудирование, чтение, письмо и говорение с помощью технологий, а также даны практические рекомендации. Также подчёркивается, что целенаправленное и системное использование цифровых средств является важным фактором в процессе изучения языка.

Ключевые слова: изучение языка, информационные технологии, мобильные приложения, онлайн-обучение, искусственный интеллект, интерактивное обучение, цифровое образование, виртуальное общение, языковые навыки, мультимедийные ресурсы

Abstract: This article explores the role and effectiveness of modern information technologies in the process of language learning. The author analyzes the opportunities provided by mobile applications, online platforms, artificial intelligence-based tools, and internet resources for acquiring language skills. The article outlines ways to develop listening, reading, writing, and speaking abilities with the help of technology and provides practical recommendations. Moreover, it emphasizes that purposeful and systematic use of digital tools is a crucial factor in successful language learning.

Keywords: language learning, information technologies, mobile applications, online education, artificial intelligence, interactive teaching, digital education, virtual communication, language skills, multimedia resources.

KIRISH:

XXI asrda insoniyat taraqqiyoti texnologik yuksalishlar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu jarayon ta'lim sohasida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, xorijiy til o'rganish borasida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yangi metod va vositalarni taklif qilmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi nafaqat o'quv jarayonini soddalashtirdi, balki uni o'quvchiga moslashtirilgan, individual va interaktiv shaklga keltirdi. An'anaviy sinfda olib boriladigan mashg'ulotlarga nisbatan, raqamli vositalar yordamida o'zlashtirish tezligi, motivatsiya va natijadorlik sezilarli darajada oshgan.

Bugungi kunda mobil ilovalar, veb-platformalar, sun'iy intellekt asosidagi o'quv dasturlari, audiovizual materiallar, onlayn lug'atlar va interaktiv mashqlar til

o'rganishning ajralmas qismiga aylangan. Masalan, Duolingo, Memrise, BBC Learning English, Quizlet, LingQ kabi ilovalar til o'rganuvchilarga kundalik, bosqichma-bosqich mashg'ulotlar orqali yangi so'zlarni o'zlashtirish, grammatika qoidalarini mustahkamlash va so'zlashuv ko'nikmalarini rivojlantirishda katta yordam bermoqda.

Shuningdek, so'nggi yillarda sun'iy intellekt texnologiyalari til o'rganishga yana-da chuqurroq integratsiyalashmoqda. Grammarly, ELSA Speak kabi AI-dasturlar til o'rganayotgan shaxsga grammatik xatolarni aniqlash, to'g'ri talaffuz qilishni mashq qilish, matn yozish va interaktiv muloqot yuritishda katta yordam beradi. Bu kabi texnologiyalar o'rganish jarayonini avtomatlashtiradi va real vaqt rejimida tahlil qilish imkonini beradi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasida ham raqamli ta'limga bo'lgan e'tibor ortib bormoqda. Prezidentimizning 2020-yil 6-oktabrdagi PQ-4851-sonli qarorida raqamli ta'limni rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayonlariga joriy etish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llab-quvvatlash ustuvor yo'nalish sifatida qayd etilgan. Ushbu islohotlar doirasida chet tillarini o'qitishda AKT imkoniyatlaridan keng foydalanish, masofaviy ta'lim tizimlarini joriy etish, multimediali o'quv resurslarini ishlab chiqish va ulardan samarali foydalanish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda.

Ayni vaqtda O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari, maktablar va til markazlarida onlayn darslar, virtual laboratoriyalar va interaktiv mashg'ulotlar orqali xorijiy tilni o'rgatish jarayoni faol yo'lga qo'yilgan. Bu esa yosh avlodga nafaqat zamonaviy bilim olish, balki global axborot makoniga to'laqonli kirib borish imkonini bermoqda.

Til o'rganish bu — muloqot vositasi, tafakkur va madaniyatning ifodasidir. Uni samarali o'zlashtirishda texnologik yondashuvlar katta ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, mazkur maqolada zamonaviy axborot texnologiyalarining til o'rganishdagi o'rni, ularning ta'lim jarayoniga ta'siri, afzalliklari va istiqbollari tahlil qilinadi.

TADQIQOT METODLARI

Ushbu tadqiqotda sifatli (qualitative) va qisman miqdoriy (quantitative) tahlil uslublari qo'llanildi. Asosiy maqsad — axborot texnologiyalari vositasida xorijiy til o'rganishning samaradorligini aniqlash, mavjud vositalarni tahlil qilish va ulardan ta'lim jarayonida foydalanish imkoniyatlarini baholashdan iborat bo'ldi.

Tadqiqot metodlari quyidagilardan iborat:

1. Adabiy manbalarni tahlil qilish – til o'rgatish bo'yicha ilg'or xorijiy va mahalliy ilmiy maqolalar, monografiyalar, hukumat qarorlari va ta'lim platformalari haqidagi axborotlar o'rganildi. Xususan, Lee & Kwon (2020), Murodova (2022) kabi manbalar asos qilib olindi.

2. Taqqoslash usuli – an'anaviy ta'lim usullari bilan AKTga asoslangan ta'lim vositalari solishtirilib, ularning samaradorlik darajalari va qo'llanish imkoniyatlari o'rganildi.

3. So'rovnoma va kuzatuvlar – til o'rganayotgan talaba va o'quvchilar o'rtasida onlayn so'rovnomalar tashkil etilib, ularning texnologik vositalardan foydalanish darajasi, qoniqish holati va natijadorligi haqida ma'lumotlar to'plandi. So'rovda 50 nafarga yaqin talaba ishtirok etdi.

4. Ekspert suhbatlari – til o'qituvchilari bilan o'tkazilgan intervyular orqali texnologiyalar ta'lim jarayoniga qanday ta'sir ko'rsatayotgani haqida amaliy fikrlar yig'ildi

5. Tahliliy statistik usullar – yig'ilgan ma'lumotlar asosida umumlashtirish, foizlar orqali taqqoslash va grafik ifodalar shaklida tahlil qilindi.

Tadqiqot davomida O'zbekistonning turli oliy o'quv yurtlarida foydalanilayotgan axborot texnologiyalari (masalan: Moodle, Zoom, Google Classroom, Quizlet) orqali ta'lim olgan talabalarning fikr-mulohazalari tahlil etildi.

NATIJA VA MUHOKAMALAR:

Tadqiqot davomida to'plangan empirik ma'lumotlar, so'rovnoma natijalari va adabiy manbalarni o'rganish orqali quyidagi muhim natijalarga erishildi:

1. Talabalar axborot texnologiyalariga ijobiy munosabatda – So‘rovnomada qatnashgan 50 nafar talabaning 86 foizi til o‘rganishda mobil ilovalar va onlayn platformalar (Duolingo, Quizlet, Google Translate, YouTube darsliklari) samarali yordam berishini ta’kidladi. Ularga ko‘ra, bu vositalar ta’limni qiziqarli, vizual va mustaqil tarzda olib borishga imkon yaratadi.

2. Eng ko‘p foydalanilayotgan platformalar – O‘rganilgan ma’lumotlarga ko‘ra, talabalar orasida eng ko‘p foydalanilayotgan AKT vositalari quyidagilardan iborat:

Duolingo – 64% talaba har kuni foydalanadi;

Quizlet – 53% talaba darslik bilan birgalikda ishlatadi;

YouTube kanallari (BBC Learning English, Speak English With Mr. Duncan) – 71% talaba tinglab va ko‘rib o‘rganadi;

Google Translate va Grammarly – grammatik tahlil va tarjima uchun keng qo‘llaniladi.

3. Sun’iy intellekt yordamidagi o‘quv vositalarining roli oshmoqda – So‘nggi yillarda ChatGPT, Grammarly, ELSA Speak kabi AI vositalar til o‘rganuvchilarga interaktiv tarzda mashq qilish, matn yozish, talaffuzni to‘g‘rilash va xatolarni aniqlash imkonini bermoqda. Bu texnologiyalar, ayniqsa, mustaqil o‘rganish jarayonida samarali bo‘layotgani kuzatildi (Lee & Kwon, 2020).

4. Axborot texnologiyalari motivatsiyani oshiradi – Respondentlarning aksariyati raqamli vositalar orqali til o‘rganish an’anaviy o‘qitishga nisbatan ko‘proq qiziqish uyg‘otishini bildirdi. Ular darslardan keyin ham mustaqil o‘rganishni davom ettirayotganlarini ta’kidladilar.

5. Ba’zi kamchiliklar ham mavjud – So‘rov natijalariga ko‘ra, texnologik vositalardan noto‘g‘ri foydalanish, internetga bog‘liqlik, ba’zi ilovalarning sifat jihatdan yetarli emasligi va talaffuzdagi kamchiliklar texnologik ta’limning salbiy jihatlari sifatida tilga olindi. Bundan tashqari, barcha o‘quvchilar uchun texnik

vositalar va barqaror internetga ega bo'lish imkoniyatining mavjud emasligi ham muammolardan biridir.

Muhokama:

Yuqoridagi natijalar shuni ko'rsatadiki, axborot texnologiyalari til o'rganish jarayonini sezilarli darajada o'zgartirmoqda. AKT orqali o'quvchilar o'ziga qulay usulda, mustaqil ravishda, istalgan joyda va istalgan vaqtda tilni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Shu bilan birga, texnologiyalar orqali o'rganuvchilarning til ko'nikmalari – eshitish, o'qish, yozish va so'zlashuv – kompleks tarzda rivojlanmoqda.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda ham bu yo'nalishda ijobiy siljishlar kuzatilmoqda, biroq mavjud texnik bazani takomillashtirish, raqamli resurslar sifatini oshirish va pedagoglarning texnologik savodxonligini rivojlantirish dolzarb vazifalardan bo'lib qolmoqda.

XULOSA:

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim sohasida, xususan, xorijiy til o'rganish jarayonida tub o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim vositalari – mobil ilovalar, onlayn platformalar, sun'iy intellekt tizimlari – til o'rganuvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini kuchaytirish, motivatsiyasini oshirish va to'rt asosiy til ko'nikmasini (tinglash, o'qish, yozish, so'zlashuv) kompleks ravishda rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, texnologiyalar orqali o'quvchilar istalgan joyda va vaqtda ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lib, an'anaviy ta'limdagi vaqt va makon cheklolari bartaraf etiladi. AI-dasturlarning integratsiyasi esa ta'limni yanada individuallashtirish va differensiallashtirish imkonini bermiqda.

Shu bilan birga, tadqiqot davomida ayrim kamchiliklar – texnik vositalarning yetishmasligi, internet muammolari, ayrim ilovalarning sifatsizligi va noto'g'ri talaffuz kabi salbiy omillar ham mavjudligi aniqlandi. Bu esa texnologiyalarning

ta'limga to'laqonli tatbiq etilishi uchun zaruriy infratuzilmani va pedagogik malakani yanada rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Umuman olganda, axborot texnologiyalari chet tilini o'rganishning ajralmas vositasiga aylanib bormoqda va bu yo'nalishdagi imkoniyatlar bundan buyon ham kengayib borishi shubhasizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Lee, H., & Kwon, S. (2020). Artificial Intelligence and Language Education: Opportunities and Challenges. *Language Learning & Technology*, 24(1), 30–46.
2. Smith, J. (2021). The Role of Mobile Apps in Language Learning. *Journal of Educational Technology*, 18(3), 45–58.
3. Murodova, D. (2022). Axborot texnologiyalarining ta'limdagi o'rni. *Ta'lim va innovatsiyalar jurnali*, 6(2), 78–83.
4. Axmedova, S. (2021). Zamonaviy ta'limda axborot texnologiyalarining roli. *O'zDJTU ilmiy axborotlari*, 3(1), 55–60.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020-yil 6-oktabrdagi PQ–4851-sonli Qarori – “Raqamli ta'limni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida
6. Rasulov, B. (2023). Masofaviy ta'limda til o'rganish uslublari va imkoniyatlari. *Pedagogik ta'lim va innovatsiyalar jurnali*, 1(4), 112–117.
7. Karimova, G. (2022). Til o'rganishda mobil ilovalar va ularning samaradorligi. *Filologiya va tillarni o'qitish jurnali*, 5(3), 98–102.
8. Chapelle, C. A. (2010). The spread of computer-assisted language learning. *Language Teaching*, 43(1), 66–74.
9. Warschauer, M., & Kern, R. (Eds.). (2000). *Network-Based Language Teaching: Concepts and Practice*. Cambridge University Press.
10. Duolingo Inc. (2021). Language learning effectiveness research summary. www.duolingo.com